

ПРОБЛЕМИ НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО ТОМ 6
CULTURAL HERITAGE ISSUES VOL. 6

VIA ARTIS

ПРОБЛЕМИ НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО
ТОМ 6
CULTURAL HERITAGE ISSUES
VOL. 6

VIA ARTIS

ЗА БУКВИТЕ
ОПНЕМЕНЕХА

ПРОБЛЕМИ НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО, ТОМ 6
CULTURAL HERITAGE ISSUES, VOL. 6

VIA ARTIS

20 ГОДИНИ

КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО

В УниБИТ

VIA ARTIS

20 YEARS

CULTURAL HERITAGE STUDIES

IN ULSIT

Академично издателство „За буквите – О писменехъ“

София, 2024

Серия „Проблеми на културното наследство“

Cultural Heritage Issues Series

Сборникът „20 години културно-историческо наследство в УниБИТ“ е част от дейностите по проект ПЧФНП-2024-09, финансиран по Наредба на МОН за условията и реда за оценката, планирането, разпределението и разходването на средствата от държавния бюджет за финансиране на присъщата на държавните висши училища научна или художественотворческа дейност.

The collection “20 Years Cultural Heritage Studies at the ULSIT” is part of the activities of project PCFNP-2024-09, financed in accordance with the Ordinance of the Ministry of Education and Science of Republic of Bulgaria for the conditions and procedures for evaluating, planning, budgeting and spending of the state budget provisions for financing of scientific and artistic activities of state universities.

Съставител:

Венцислав Велев, проф. г-р
УниБИТ

Редакционен съвет:

Валерия Фол, проф. г.и.н.
УниБИТ

Ваня Добрева, проф. г.ф.н.
УниБИТ

Нина Дебрюне, доц. г-р
УниБИТ

Василики Хрисантополу, доц. г-р
Атински университет, Гърция

Енгин Бексач, проф. г-р
Тракийски университет, Турция

Михай Драгна, г-р
Асоциация за балканска история,
Румъния

Editor:

Ventzislav VeleV, Prof., PhD
ULSIT, Bulgaria

Editorial Board:

Valeria Fol, Prof., D.Sc.
ULSIT, Bulgaria

Vanya Dobрева, Prof., D.Sc.
ULSIT, Bulgaria

Nina Debruyne, Assoc. Prof., PhD
ULSIT, Bulgaria

Vassiliki Chryssanthopoulou, Assoc. Prof., PhD
University of Athens, Greece

Engin Beksac, Prof., PhD
Trakya University, Türkiye

Mihai Dragnea, PhD
Balkan History Association, Romania

© Проф. г-р Венцислав Велев, съставител, 2024

© Проф. г.и.н. София Василева, научен рецензент, 2024

© Д-р Христо Христов, дизайн на корицата, 2024

© Академично издателство „За буквите – О писменех“, 2024

ISBN 978-619-185-732-6 (мека подвързия)

ISBN 978-619-185-733-3 (pdf)

ISSN C634-769X

СЪДЪРЖАНИЕ / CONTENTS

ОТ СЪСТАВИТЕЛЯ

ВЕНЦИСЛАВ ВЕЛЕВ

FROM THE EDITOR

VENTZISLAV VELEV7

СЕКЦИЯ I

ОТ ТРАДИЦИЯТА КЪМ МОДЕРНОСТТА: ОБРАЗОВАНИЕ, ИЗСЛЕДВАНИЯ
И ПОЛИТИКИ ЗА КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКОТО НАСЛЕДСТВО
В АКАДЕМИЧНА СРЕДА

ВЕНЦИСЛАВ ВЕЛЕВ

FROM TRADITION TO MODERNITY: CULTURAL HERITAGE EDUCATION,
RESEARCH, AND POLICIES IN AN ACADEMIC ENVIRONMENT

VENTZISLAV VELEV11

ОБУЧЕНИЕТО ПО КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО В УНИБИТ:
РАЗВИТИЕ ПРЕЗ ГОДИНИТЕ

НАДЕЖДА ТОМОВА

EDUCATION IN CULTURAL AND HISTORICAL HERITAGE AT ULSIT:
EVOLUTION THROUGH THE YEARS

NADEZHDA TOMOVA25

СПОМЕНИ ЗА ПОЯВАТА НА НЕКОНФЕСИОНАЛНОТО РЕЛИГИОЗНО ОБУЧЕНИЕ
В КАТЕДРАТА ПО КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО

СВЕТА ШАПКАЛОВА

MEMORIES OF THE EMERGENCE OF NON-CONFESSIONAL RELIGIOUS
EDUCATION IN THE DEPARTMENT OF CULTURAL AND HISTORICAL HERITAGE

SVETLA SHAPKALOVA33

Проблеми на културното наследство, Том 6
20 години културно-историческо наследство в УниБИТ

ИВАН КАСАБОВ КАТО УЧИТЕЛ В ГЮРГЕВО (1864 – 1865)

ВЕРА БОНЕВА

IVAN KASABOV AS A TEACHER IN GIURGIU (1864–1865)

VERA BONEVA 61

НЕПОЗНАТИТЕ ГЕОРГОВИ

ЖОРЖЕТА НАЗЪРСКА

THE UNKNOWN GEORGOVS

GEORGETA NAZARSKA 75

СЕКЦИЯ II

ПРИСЪСТВИЕТО НА НАРОДНИТЕ ЧИТАЛИЩА В МЕДИЙНОТО И УЕБ

ПРОСТРАНСТВОТО: ОТ ТРАДИЦИОННИ МЕДИИ ДО ДИГИТАЛНИ ПЛАТФОРМИ

ВЕНЦИСЛАВ БЕЛЕВ, АНТОНИЙ СТАНИМИРОВ

THE PRESENCE OF THE NATIONAL COMMUNITY CENTRES (CHITALISHTA)

IN THE MEDIA AND THE WEB SPACE: FROM TRADITIONAL MEDIA
TO DIGITAL PLATFORMS

VENTZISLAV VELEV, ANTONIY STANIMIROV 95

ИЗКУСТВОТО НА КОМИКСА И ИЗОБРАЖЕНИЯТА НА КОНЕ В ТВОРБИТЕ

НА БЪЛГАРСКИТЕ КОМИКС ХУДОЖНИЦИ

ХРИСТО ХРИСТОВ

THE ART OF COMICS AND THE IMAGES OF HORSES IN THE WORKS

OF THE BULGARIAN COMIC ARTISTS

HRISTO HRISTOV 117

ДВАДЕСЕТ ГОДИНИ АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ПРОУЧВАНИЯ НА РИМСКАТА ВИЛА

ПРИ С. СУХАЧЕ

ВЕНЕТА ХАНДЖИЙСКА

20 YEARS OF ARCHAEOLOGICAL RESEARCH OF THE ROMAN VILLA

NEAR THE VILLAGE OF SUHACHE

VENETA HANDZHIYSKA 131

ПОДХОДИ И МЕТОДИ ЗА ФИНАНСОВА ОЦЕНКА НА ДВИЖИМИ КУЛТУРНИ ЦЕННОСТИ НИНА ДЕБРЮНЕ	
APPROACHES AND METHODS FOR FINANCIAL EVALUATION OF MOVEABLE CULTURAL HERITAGE NINA DEBRUYNE.....	147
ОБРАЗОВАТЕЛНИЯТ ТУРИЗЪМ И КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО В СИСТЕМАТА НА УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ СОНЯ СПАСОВА	
EDUCATIONAL TOURISM AND CULTURAL HERITAGE IN THE SCHOOL EDUCATION SYSTEM SONYA SPASOVA	175
СЪБИТИЙНИЯТ ТУРИЗЪМ: ФАКТОР ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИСТИЧЕСКИ ДЕСТИНАЦИИ КРАСИМИР ДИМИТРОВ	
EVENT TOURISM AS A FACTOR FOR THE DEVELOPMENT OF TOURIST DESTINATIONS KRASIMIR DIMITROV	185
РОЛЯТА НА АРХИВИТЕ В ИЗГРАЖДАНЕТО НА НАЦИОНАЛНА КУЛТУРНА ИДЕНТИЧНОСТ АРСИНИ КОЛЕВ	
THE ROLE OF ARCHIVES IN BUILDING NATIONAL CULTURAL IDENTITY ARSINI KOLEV	193
ХУТИТЕ – КУЛТУРНА И ПОЛИТИЧЕСКА ИСТОРИЯ ХРИСТО ТУТУНАРОВ	
THE HOUTHIES – CULTURAL AND POLITICAL HISTORY HRISTO TUTUNAROV	205

Проблеми на културното наследство, Том 6
20 години културно-историческо наследство в УниБИТ

МЕЖДУНАРОДНОПРАВНИ МЕХАНИЗМИ ЗА БОРБА С НЕЗАКОННИЯ ТРАФИК
НА КУЛТУРНИ ЦЕННОСТИ В АРАБСКИЯ РЕГИОН

ВОЛОДЯ ЗЛАТЕВ

INTERNATIONAL LEGISLATIVE MECHANISMS FOR COMBATTING THE ILLICIT
TRAFFIC OF CULTURAL HERITAGE FROM THE ARAB REGION

VOLODYA ZLATEV 219

БЕЛЕЖКИ НА РЕЦЕНЗЕНТА

ПРОФ. Д.Н. СОФИЯ ВАСИЛЕВА 233

ОТ ТРАДИЦИЯТА КЪМ МОДЕРНОСТТА: ОБРАЗОВАНИЕ, ИЗСЛЕДВАНИЯ И ПОЛИТИКИ ЗА КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКОТО НАСЛЕДСТВО В АКАДЕМИЧНА СРЕДА

Венцислав Велев

Резюме: Статията разглежда значението на културно-историческото наследство и необходимостта от неговото изучаване и съхранение в съвременния контекст. Анализира се ролята на културното наследство за формирането на националната идентичност и културната памет, както и предизвикателствата и възможностите, които съвременните технологии и иновации предоставят за неговото опазване. Подчертава се важността на интегрираните подходи, които включват както законодателни инициативи, така и активното участие на обществеността в процесите на съхранение. Вниманието се спира и върху значението на международното сътрудничество и новите методи за популяризация на културното наследство в глобален контекст.

Ключови думи: културно-историческо наследство, национална идентичност, културна памет, устойчиво развитие, културни политики

Увод

Културата е паметта на един народ, съвестта на неговата история и огледалото на неговите традиции.

Културно-историческото наследство е не само свидетелство за миналото, но и основа за изграждане на идентичност и устойчиво развитие в съвременния свят. Неговото значение надхвърля границите на времето и пространството, като обединява традиции, ценности и памет. Във времена на глобализация и бързи социални промени неговото опазване и популяризирането му придобиват ключова роля за съхранението на националната и световната идентичност. В

този контекст образованието, изследванията и политиките, посветени на опазването и популяризирането на културното наследство, играят решаваща роля за съхранението на културното многообразие и предаването на тези ценности на бъдещите поколения.

Преди двадесет години ръководството на Специализираното висше училище по библиотекознание и информационни технологии (днес Университет по библиотекознание и информационни технологии – УниБИТ) за първи път в България започна обучението по дисциплини, насочени към изучаването, опазването и популяризирането на българското и световното културно-историческо наследство. Тази инициатива отрази нарастващата нужда от специалисти, които не само да познават историята, но и да прилагат различни способы за управление и интеграция на наследството в съвременното общество. В академична среда тези усилия се реализират чрез съчетание от представянето на иновативни подходи и устойчиви стратегии, които отговарят на предизвикателствата на глобализацията и дигитализацията, като същевременно запазват връзката с националната памет и културната идентичност. В практиката започват да се прилагат набор от натрупани идеи, методи и подходи, които са били разработени и приложени в обучението на студентите до този момент. Те се подчиняват на констатираната необходимост от специализирано обучение на бъдещи кадри, които да подпомогнат процесите и политиката на гържавата, насочени към съхраняване на културно-историческото минало и неговото социализиране в съвременните условия.

Необходимостта от изучаване на културно-историческото наследство

Културното наследство е огледалото на нашата идентичност, а изучаването му е ключът към разбирането на човешката история и на нашето място в нея.

Културно-историческото наследство е сложен и многопластов феномен, който обединява материални и

нематериални ценности, предавани от поколение на поколение. То е не само свидетелство за миналото, но и активен социален конструкт, който се адаптира към настоящето. Разбирането на необходимостта от поставяне на знак за важност по отношение социализирането на съхраненото наследство като основа за изграждане на съвременни политики изисква интердисциплинарен подход, който включва история, археология, антропология, социология, право, технологии и др. Запазените материални паметници – архитектурни ансамбли, исторически места и произведения на изкуството – носят конкретни и видими доказателства за развитието на човечеството. От друга страна, препредадените през поколенията нематериални елементи, като традиции, ритуали, език и обичаи, изразяват ценностите, вярванията и идентичността на общностите. Взаимодействието между тези два аспекта е ключово за разбирането на културно-историческото наследство, тъй като те са взаимнозависими: материалните обекти често служат като носители на нематериалното културно съдържание.

Изучаването на културното наследство разкрива неговата основна роля за формирането и съхранението на културната идентичност. То служи като средство за запазване на колективната памет и изграждане на чувство за принадлежност, което е особено важно в съвременния глобализиран свят. Освен това културното наследство е основа за културен диалог и разбирателство между нациите, като подпомага създаването на мостове между различните култури.

Съхранението на наследството изисква не само защита от физическо разрушаване, но и осъзнаване на неговото социално, икономическо и политическо значение. В глобалния свят, в който културните влияния и взаимодействия се ускоряват, е особено важно да се запази културното разнообразие. Международни организации като ЮНЕСКО играят ключова роля в този процес, но отговорността за опазване на културното наследство е и на национално, и на локално ниво.

Технологиите променят из основи начините, по които културното наследство се изучава, документираща и съхранява. Дигитализацията предоставя нови възможности за достъпност и популяризация, като същевременно създава предизвикателства, свързани с автентичността и етиката при използването на новите технологии.

Образованието по културно-историческо наследство е мост между миналото и бъдещето, свързващ човечеството с неговите корени и изграждащ пътя към устойчиво развитие.

Основополагащо следва да е разбирането, че в съвременния свят културно-историческото наследство не е просто обект на изучаване, а съществен елемент от процесите, свързани с изучаването и разбирането на човешката същност, идентичност и история. Неговото значение не се изчерпва със съхранението на миналото, а се простира в неговото активно участие в процесите на социална трансформация и глобално сътрудничество. Но какво поражда необходимостта от изучаване на културно-историческото наследство?

На първо място може да се посочат съществуващите рискове, съпътстващи процесите, насочени към опазването на културното наследство. То е подложено на безброй заплахи, като климатични промени, урбанизация, войни и конфликти. Глобализацията силно повлиява на съхраняването на езика, традициите и обичаите. Тези заплахи правят изучаването на културно-историческото наследство още по-наложително, тъй като само чрез разбиране на ценността и уязвимостта на отделните елементи можем да предприемем необходимите мерки за тяхното опазване.

На второ място в условията на ускорена глобализация и миграционни процеси много общества се сблъскват с опасността от загуба на своя културен облик. Разработването на политики, насочени към съхраняване на културната идентичност, се превръща във важен елемент от дейността на различни национални и международни институции. Неговото изучаване е основа за разкриване на корените и уникалността

на различните цивилизации, като същевременно формира способността на обществото да се свързва с миналото и да разпознава своето място в съвременния свят. Подготвянето на специалисти в сферата на културно-историческото наследство става повече от наложително.

На трето място изучаването на културно-историческото наследство не само е било, но и следва да продължи да бъде основен компонент на образованието, който не само дава знания, но и насърчава съпричастност и разбирателство между различни народи и култури. Изучаването на чужди култури способства не само за опознаване на тяхното минало, но и създава възможности за мирен диалог и съвместно съществуване. В този контекст е важно да се отбележи, че съхраняването и популяризирането на културно-историческото наследство представлява основа за изграждането на толерантност и глобално съзнание, особено когато става въпрос за защита на правото на културни различия и многообразие.

И на четвърто място изучаването на културно-историческото наследство е не само необходимост в контекста на общественото и социалното развитие, но е и икономическа инвестиция. Туризмът, основан на културно-историческото наследство, създава работни места, увеличава приходите на местните общности и същевременно стимулира обмена на знания и опита между различните култури. Повишеното разбиране и уважението към наследството водят до създаването на устойчиви и иновативни практики в неговото използване.

Когато изучаваме културно-историческото наследство, не просто се обръщаме към миналото – ние създаваме основи за общо бъдеще, в което традициите и иновациите вървят ръка за ръка.

Значението, което отдаваме на изучаването на различни дисциплини, обединени с общата насоченост за културно-историческото наследство, произтича не само от необходимостта от идентифициране, опознаване и съхранение

на отделните обекти и елементи, но и от важността им по отношение на формирането на бъдещето. Нагрупуването на знания в тази посока е не само ключ към разбиране на миналото, но и основа за създаване на решения за глобални предизвикателства. В контекста на това е необходимо да се посочи и следното:

Културното наследство, възприемано като основа на личната и националната идентичност: Човекът е свързан с културата и историята на своя народ и оттук се формира усещането за принадлежност и идентичност. Културното наследство обединява общностите чрез споделените им традиции, обичаи, език и символи. Тази колективна памет не само подсилва усещането за принадлежност, но и създава основа за изграждането на устойчиви социални връзки. Чрез изучаването и практикуването на елементи от наследството, като народни обичаи, песни или исторически паметници, хората утвърждават своята идентичност и я предават на бъдещите поколения. Това знание не само дава самочувствие и гордост, но и ориентира бъдещето на общностите, като предлага модели за социална солидарност, устойчивост и развитие.

Предотвратяване на забравата и изкривяването на историята: Без активното изучаване на културно-историческото наследство миналото може да бъде забравено или интерпретирано по погрешен начин, което води до загуба на културна памет. Това е особено важно в контекста на динамичните процеси на социални и политически промени. Знанието за историята е основа за информираност, която от своя страна е ключова за вземането на съзнателни решения в настоящето и бъдещето. В условията на глобализация съществува риск от унифициране на културите, което може да доведе до загуба на уникалните характеристики на отделните народи. Културно-историческото наследство играе защитна роля, като предоставя механизми за запазване на традициите и културното многообразие. Съхраняването на тези ценности е

важно не само за отделната нация, но и за световното културно богатство.

Съхранение на културните ценности и устойчиво развитие: Изучаването на културно-историческото наследство е не само въпрос на съхранение на паметници, но и на устойчивото използване на културни ресурси. Новите предизвикателства, като климатични промени, обществени изменения и засилващи се социални неравенства, оказват съществено влияние върху развитието на съвременния човек. В условията на глобализация съществува риск от унифициране на културите, което може да доведе до загуба на уникалните характеристики на отделните народи. Културно-историческото наследство играе защитна роля, като предоставя механизми за запазване на традициите и културното многообразие. Съхраняването на тези ценности е важно не само за отделната нация, но и за световното културно богатство. Ето защо знанието за културното наследство е основа за създаване на нови и устойчиви подходи към управление на ресурси, развитие на културен туризъм и културни индустрии.

Посоченото готук показва, че изучаването на културно-историческото наследство е важно не само за поддържането на връзката с миналото, но и за изграждането на по-добро бъдеще. Възможността за активно опазване, изучаване и прилагане на знанието за наследството води до създаването на по-съединени и информирани общества, които са способни да се справят със съвременните глобални предизвикателства, без да губят своята идентичност и уникалността си.

Перспективи за устойчиво присъствие на обучението по културно-историческо наследство в университетските програми

В опазването на културната памет се крие силата да обединяваме народи и да създаваме диалог между поколения и цивилизации.

Както бе посочено, налагането на модел, свързан с оформянето на корпус с дисциплини, насочени към представяне на различни аспекти в сферата на културно-историческо наследство, е изключително важно за съвременното общество. Освен обучителен той е основа за съхранение на културната идентичност и формиране на социална отговорност. Интегрираните методи на преподаване и новаторските подходи за изследвания са основни двигатели на устойчивото развитие на този модел. За да бъде устойчиво и адаптивно към съвременните предизвикателства, обучението по културно-историческо наследство трябва да отговори на актуалните изисквания на глобализирания свят, като запази своите традиции и научни методи. Това изисква внедряването на иновации в образованието, както и адаптация на съществуващите подходи, които да отговорят на новите условия в университетската среда.

Един от основните аспекти на устойчивото обучение в тази област е интегрирането на иновативни методи на преподаване, които активно да включват студентите в процеса на изследвания и практическа работа. Проектно-базираното обучение се явява един от тези иновативни методи, при който студентите не само усвояват теоретични знания, но и работят върху реални задачи, свързани с опазването, реставрацията и популяризирането на културни обекти и традиции. Това не само че осигурява новаторски подход към традиционните образователни методи, но и предлага на студентите практически умения, които могат да бъдат използвани в професионалната им кариера. Същевременно интеграцията на новите технологии в обучението по културно-историческо наследство е от съществено значение. Дигитализацията на културните обекти, тяхното представяне чрез виртуална и разширена реалност, дава нови възможности за изучаване, архивация и възстановяване на паметници, които преди време биха били недостъпни или опасни за манипулация. Студентите могат да се запознаят със съвременни методи за

създаване на дигитални архиви, 3D модели на археологически обекти или виртуални музеи, което осигурява достъп до автентични културни материали и дава нова перспектива върху техните изследвания. Не по-малко важен е интердисциплинарният подход в изучаването на културно-историческото наследство. Културното наследство е комплексен и многопластов феномен, който изисква анализ през призмата на различни научни дисциплини – история, археология, антропология, право, икономика и изкуства. За да бъде обучението по културно-историческо наследство наистина устойчиво, трябва да се разглеждат всички тези аспекти, които обогатяват разбирането на културните процеси и предизвикателства. Интердисциплинарният подход ще осигури по-задълбочено разбиране и ще позволи създаването на нови решения за устойчивото управление на културното наследство.

Международното сътрудничество също играе ключова роля в развитието на обучението по културно-историческо наследство. Сътрудничеството между университети, изследователи и институции на глобално ниво е важен фактор за създаването на нови знания и практики в тази област. Програмите за обмен на студенти и преподаватели, както и съвместната работа по международни проекти, предоставят възможност за създаване на по-широки мрежи за обмен на идеи и добри практики. Международните програми и инициативи, свързани с културното наследство, също предоставят възможности за интеграция на нови методи и технологии в образователния процес.

Практическото приложение на знанията, получени в рамките на обучението, е не по-малко важно. Студентите трябва да имат възможност да прилагат наученото в реални условия чрез стажове, проектни работи и сътрудничество с културни и изследователски институции. Чрез тези дейности младите хора не само усвояват теоретични знания, но и придобиват практическа опитност, която ще бъде полезна в тяхната бъдеща професионална кариера. Осъществяването на

партньорства с музеи, галерии, археологически обекти и други културни институции осигурява платформи за реализация на знанията и опита, придобити по време на обучението.

Изграждането на устойчиво присъствие на обучението по културно-историческо наследство в академична среда е процес, който включва постоянна адаптация към новите технологични, социални и глобални реалности. Това изисква комбинация от иновации в методологията на преподаването, интердисциплинарни подходи и глобално сътрудничество, за да е сигурно, че обучението остава релевантно и отговаря на новите предизвикателства. Също така практическата част от обучението е ключова за ефективното прилагане на наученото, което гарантира, че културно-историческото наследство ще бъде активно съхранявано, развивано и популяризирано и в бъдеще.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Културната идентичност, вплетена в културно-историческото наследство, е живият разказ на човечеството. Изучаването му е своеобразно пътешествие през времето, което разкрива нашето общо богатство и дава насоки за бъдещето.

Обучението по културно-историческо наследство в съвременния академичен контекст е не само ключово за формирането на компетентни специалисти, но и изключително важно за устойчивото съхранение и за развитието на културните и националните идентичности. Както беше посочено, културното наследство е не само символ на миналото, но и жив процес, който носи значение за настоящето и бъдещето. То изисква новаторски подходи в обучението, които да включват интеграцията на съвременни технологии, мултидисциплинарни методи на изследване и активно сътрудничество на международно ниво.

Един от основните изводи от анализа на настоящото положение на обучението в тази област е, че за да бъде

устойчиво и ефективно, то трябва да бъде адаптирано към динамично променящата се глобална среда. Наличието на нови технологии, както и на нови социални, икономически и политически предизвикателства, налага гъвкавост в образователните програми. Дигитализацията и иновациите, които тя носи, вече променят начините на работа с културно-историческото наследство, а обучението трябва да отговори на тези промени, предоставяйки на студентите умения за работа със съвременни методи и инструменти. Дигитализацията на културното наследство и внедряването на нови технологии, като разширена и виртуална реалност, могат да играят решаваща роля в преодоляването на съвременните предизвикателства. Освен това интердисциплинарният подход е основополагащ за цялостното разбиране на културното наследство, което обогатява образованието и осигурява по-пълноценен анализ на обектите, процесите и влиянията върху тях. В допълнение – образованието и общественото съзнание за стойността на културното наследство трябва да бъдат основни приоритети в културната политика на страната. Възможността за активно участие на гражданите в инициативи за опазване, реставрация и популяризация може да доведе до значително по-голямо внимание и грижа за обектите на културно наследство.

Важно е също така да се подчертае значението на сътрудничеството и на обмена на знания и опит на международно ниво. Културното наследство, независимо от географските и политическите различия, е част от общото човешко богатство, което трябва да бъде запазвано и съхранявано за бъдещите поколения. Партньорствата между университети, изследователи и културни институции ще помогнат за интегрирането на нови концепции, методологии и технологии, които могат да подобрят състоянието на обучението по културно-историческо наследство.

Законодателството и международните инициативи също играят важна роля в създаването на рамката за защита на

културни обекти. България активно участва в усилията на ЮНЕСКО за запазване на световното наследство, но продължава да има нужда от актуализиране на националните стратегии и механизми за контрол. В този контекст е от съществено значение да се създаде балансиран подход, който да гарантира както опазването на културния обект, така и развитието на съвременната инфраструктура.

На базата на направения анализ и въз основа на натрупания до момента опит можем да отправим някои конкретни препоръки за развитието на обучението в областта на културно-историческото наследство.

Подобряване на интердисциплинарния подход: Обучението в тази сфера трябва да се основава на комбиниране на знания от различни области – история, археология, изкуства, право, икономика и други. Това ще позволи по-добро разбиране на многопластовата природа на културното наследство и ще подкрепи развитието на нови концепции и методологии.

Разширяване на програмите за практическо обучение: Препоръчва се създаването на повече възможности за студентите да работят директно върху реални проекти, свързани с опазването и управлението на културно-историческото наследство. Това може да включва сътрудничество с музеи, археологически разкопки, реставрационни работи, дигитализация на културни обекти и други.

Интеграция на нови технологии в учебния процес: Внедряването на иновации, като виртуална и разширена реалност, дигитални архиви, 3D реконструкции и други технологични инструменти, ще помогне на студентите да разберат съвременните методи за работа с културното наследство, като същевременно се осигурява достъпност и опазване на ценни обекти.

Акцент върху устойчивото управление на културно-историческото наследство: Обучението трябва да предостави не само теоретични познания, но и практически

умения за ефективно управление на културни ресурси, включително разработване на стратегии за устойчиво използване и опазване. Това включва знания в областта на обществените политики, управление на проекти, финансиране и маркетинг на културни инициативи.

Укрепване на международното сътрудничество:

Необходимостта от активно участие в глобални мрежи за културно-историческо наследство е неоспорима. Студентите трябва да имат възможност да се включват в международни програми и проекти, което ще им предостави уникален поглед върху проблемите и решенията, свързани с опазването на културното наследство в различни части на света.

По-добра институционална координация: За да бъдат реализирани успешни политики за съхранение, трябва да се установи по-добра координация между институциите, общностите и частния сектор. Принципите на устойчивото развитие трябва да бъдат основополагащи за всички усилия за опазване на наследството. Само чрез интегрирането на научни изследвания, технологични иновации и активен обществен ангажимент ще можем да постигнем дългосрочен успех в съхранението и предаването на нашето културно наследство на бъдещите поколения.

В заключение е важно да се подчертае, че съвременното обучение по културно-историческо наследство трябва да бъде динамично и гъвкаво, за да отговори на нуждите на бъдещето и да гарантира, че културното богатство на човечеството ще бъде съхранено и уважавано за поколенията напред. Този процес изисква колективни усилия и ангажимент от страна на образователни институции, изследователи, държавни и частни организации, за да се осигури дълготрайното и устойчиво развитие на културната идентичност на всяко общество в контекста на глобализирания свят. Съхранението на културно-историческото наследство трябва да бъде разглеждано не само като акт на запазване на материални и нематериални обекти, но и като неотменна част от изграждането на националната

идентичност и културната памет. Нарастващото значение на културното наследство в глобален контекст поставя България пред нови възможности и предизвикателства, които изискват интегрирани и иновативни решения.

FROM TRADITION TO MODERNITY: CULTURAL HERITAGE EDUCATION, RESEARCH, AND POLICIES IN AN ACADEMIC ENVIRONMENT

Abstract: The article explores the significance of cultural and historical heritage and the necessity of its study and preservation in a contemporary context. It examines the role of cultural heritage in shaping national identity and cultural memory, along with the challenges and opportunities presented by modern technologies and innovations for its protection. Emphasis is placed on integrated approaches that combine legislative initiatives with active public participation in preservation efforts. Additionally, the article highlights the importance of international cooperation and emerging methods for promoting cultural heritage in a global framework.

Keywords: Cultural and historical heritage, national identity, cultural memory, sustainable development, cultural policies

Prof. Ventsislav Velev, PhD
v.velev@unibit.bg

*Department of Culture Heritage and Tourism
University of Library Studies and Information Technologies
Sofia 1784, bul. 'Tsarigradsko Shosse' #119*